

Ministerie van Justitie wil 'vooroplopen in volgen'

[inleiding] Eind september werd in Rotterdam de 'Dag van de Open Source' gehouden, een besloten bijeenkomst waar de hoogste bestuurders van het ministerie van Justitie bij werden gepraat over verschillende invalshoeken met betrekking tot open source software. Aanleiding voor de bijeenkomst, georganiseerd door de Directie Informatisering (DI) in samenwerking met KAOSS (Kennis Atelier Open Source Software), vormde de beleidskeuze van de politiek voor toepassing van open source software binnen de rijksoverheid. "De keuzemogelijkheden ten aanzien van selectie en implementatie van open source zijn zeer groot, en de insteek van deze bijeenkomst was om de bestuurders zoveel mogelijk praktische, bruikbare informatie en handreikingen te doen toekomen", aldus Anneke van Zanen-Nieberg, plaatsvervangend Secretaris-Generaal (pSG) van het ministerie van Justitie.
[/inleiding]

Door Frits de Jong

In hartje Den Haag, aan de Schedeldoekshaven, ligt het gebouw van het ministerie van Justitie. Een gebouw dat, op het eerste gezicht, niet echt als flitsend en modern kan worden omschreven. Maar schijn bedriegt. Binnen het ministerie wordt volop en vrijelijk gesproken over zaken als openheid, transparantie en innovatie en open source software speelt daarin een belangrijke rol. Dat laatste is vooral te danken aan KAOSS, een platform dat in 2005 werd opgezet door de Directie Informatisering (DI) en als doel heeft om binnen de Justitieorganisatie het gebruik van open source software te stimuleren. Als projectleider bij DI is Jacqueline de Jong de initiator en trekker van het KAOSS-platform waarin de Justitiesectoren zitting hebben. "Het platform maakt kennisuitwisseling, kennisbundeling en samenwerking op het gebied van open source mogelijk en van daaruit vindt afstemming plaats met de justitiebrede ICT-standaarden en de software-ontwikkelingen die plaatsvinden binnen andere overheidsorganisaties", aldus Jacqueline de Jong, die met het KAOSS-project nauw samenwerkt met het programma OSOSS en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Economische Zaken (beide ministeries zijn opdrachtgever van het programma OSOSS - FdJ).

Actieplan

Vanuit KAOSS werd eind 2006 het initiatief genomen om een 'Open Source dag' te organiseren voor de hoogste bestuurders van Justitie. "Achteraf bezien is de timing van deze bijeenkomst uitstekend geweest, temeer omdat het onderwerp in maart van dit jaar opnieuw op de politieke agenda is komen te staan [1]. Wat dat betreft had het niet beter gekund, alhoewel ik daar direct bij moet vertellen dat ook zonder de hernieuwde aandacht in de Tweede Kamer en het daaruit voortvloeiende actieplan van staatssecretaris Heemskerk [2] de bijeenkomst absoluut was doorgestaan", aldus Jacqueline de Jong, die het half september gepresenteerde actieplan een 'mooie bijkomstigheid en belangrijke steun in de rug' noemt.

Dat vindt ook Anneke van Zanen-Nieberg, plaatsvervangend Secretaris-Generaal (pSG) van het ministerie van Justitie, en dagvoorzitter van de conferentie in Rotterdam. "Het actieplan bevestigde ons nog maar eens in de gedachte dat we, als overheid in het algemeen en Justitie in het bijzonder, op de goede weg zijn." Op die weg nemen openheid, burgerparticipatie, transparantie en innovatieve toepassingen een steeds belangrijker plaats in. Wat Justitie betreft past open source software zeker in dat rijtje. "Niet omdat het moet, want moeten is in vrijwel alle gevallen een slechte variant, maar wél omdat het de afgelopen jaren een goed, reëel en betrouwbaar alternatief is gebleken", zo zegt Anneke van Zanen-Nieberg. "En met name die betrouwbaarheid is belangrijk. Voor onze organisatie is continuïteit van het werkproces een absolute vereiste en open source software is inmiddels zo volwassen geworden, dat het ook aan die voorwaarde voldoet."

Uitgedaagd

Met tevredenheid kijken Jacqueline de Jong en Anneke van Zanen-Nieberg terug op de 'Dag van de Open Source', die werd afgesloten met een paneldiscussie waaraan leden uit het bedrijfsleven, wetenschap en politiek deelnamen. "De conferentie had vooral als doel om de deelnemers kennis te laten maken met het fenomeen open source software, het kweken van awareness en de bestuurders er van te overtuigen dat open source software binnen alle

geledingen van Justitie een zaak van serieuze afwegingen is geworden. En als je het hebt over alle geledingen binnen dit departement, dan heb je het wel over acht verschillende diensten, die ieder hun eigen processen en verantwoordelijkheden hebben en een eigen afweging moeten maken", aldus Anneke van Zanen-Nieberg. "En bovendien zijn het stuk voor stuk diensten met een eigen ontwikkelingsfase", zo vult Jacqueline de Jong aan. "Zo loopt de Dienst Justitiële Inrichtingen in het traject vrij voorop op andere sectoren. "

Een vervolg op de bijeenkomst in Rotterdam is (nog) niet gepland, maar Anneke van Zanen-Nieberg heeft goede hoop dat die er wel komt. "Gedurende de paneldiscussie werden we door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven uitgedaagd om ook een specifieke dag voor ICT-management te organiseren. Wij hebben afgesproken dat we die handschoenen oppakken."

OPENER

Een dag praten over open source software mag dan zinvol en goed voor het netwerken zijn, pas écht waarde krijgt een dergelijke conferentie als er ook iets met de uitkomsten wordt gedaan. In dat kader komt "OPENER" (Open Source Checklist en bijbehorende Toelichting) uitstekend van pas, een 'handreiking voor zorgvuldige besluitvorming ten aanzien van open source software', die alle deelnemers aan de bijeenkomst in Rotterdam mee naar huis kregen. OPENER is opgesteld om bestuurders een middel in handen te geven bij de selectie en aanbesteding van software. Het is een ondersteunend middel bij het nemen van ICT-beslissingen", aldus Jacqueline de Jong. "Daarbij wordt uitgegaan van het zogenaamde vijf S-model (Specificatie, Strategie, Shortlist, Selectie en Succes). Aan de hand van dat model kan een serieuze afweging voor de keuze van software worden getoetst. Het model geeft handvatten aan de bestuurder door tijdens de selectieprocedure voor gesloten of open source software een vijftal toetsmomenten te behandelen. Op die manier kan onder meer worden getoetst of er is voldaan aan kernwaarden van het ministerie. Dan moet je denken aan waarden als betrouwbaar, onberispelijk en maatschappelijk betrokken."

Anneke van Zanen-Nieberg sluit zich graag aan bij de woorden van Jacqueline de Jong en wil tot slot nog maar eens benadrukken dat de rol van ICT binnen de overheid niet onderschat mag worden. "Ook bestuurders van het ministerie, om het even van welk departement, hebben dat inmiddels ingezien. Samen met financiën en personeel behoort ICT vandaag de dag tot de hoofdcomponenten om de overheidstent draaiende te houden. ICT is dan ook strategisch enorm van belang, en dus is het belangrijk dat je bewust kunt kiezen welke software het beste bij jouw organisatie past. Wat mij betreft gebeurt dat zo open en transparant mogelijk, met daarbij nogmaals de aantekening dat wij niet terug willen in kwaliteit van processtroom. Dat betekent dat gerichte openheid ook een optie kan zijn", aldus Anneke van Zanen-Nieberg, die het een 'buitengewone stimulans' vindt dat de huidige minister van Justitie (Ernst Hirsch Ballin – FdJ) een gezonde interesse heeft voor alles wat te maken heeft met moderne technologie.

[1] Op woensdag 21 maart van dit jaar vond een Algemeen Overleg in de Tweede Kamer plaats over open source software en open standaarden. Het vormde de opmaat voor het actieplan dat staatssecretaris Heemskerk van Economische Zaken in september 2007 aan de Tweede Kamer zou presenteren.

[2] Op 17 september presenteerde staatssecretaris Heemskerk het actieplan ('Nederland open in Verbinding'). Daarin onder meer het actiepunt dat alle departementen vanaf 1 januari 2009 een strategie moeten hebben voor de aanbesteding, inkoop en het gebruik van open source software.

Relevante links

Ministerie van Justitie – www.minjus.nl